

Rzeszów, 11 grudnia 2023 r.

Prof. dr hab. Marcin JURGILEWICZ
Politechnika Rzeszowska im. I. Łukasiewicza

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pana mgra inż. Daniela Wojtaszkiewicza
pt.: *Straż Graniczna w systemie zwalczania nielegalnej migracji
na terytorium województwa świętokrzyskiego w latach 2015-2022*

przygotowanej pod kierunkiem naukowym

Pana prof. UJK dra hab. Marka Leszczyńskiego

oraz promotora pomocniczego

Pani prof. UJK dr hab. Magdaleny Molendowskiej

W wykonaniu uchwały nr 34/2023 Rady Naukowej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie wyznaczenia recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora Panu mgr. inż. Danielowi Wojtaszkiewiczowi przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej pt.: *Straż Graniczna w systemie zwalczania nielegalnej migracji na terytorium województwa świętokrzyskiego w latach 2015-2022*, której promotorem jest Pan prof. UJK dr hab. Marek Leszczyński, a promotorem pomocniczym Pani prof. UJK dr hab. Magdalena Molendowska z oceną pozytywną oraz wnioskiem o przeprowadzenie dalszych czynności przewodu doktorskiego zmierzających do nadania Panu mgr. inż. Danielowi Wojtaszkiewiczowi stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

1. Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej

Pan mgr inż. Daniel Wojtaszkiewicz podjął się opracowania tematu niezwykle interesującego z punktu widzenia teorii, jak też ważnego dla praktyki. Zważywszy bowiem na dynamikę współczesnych przemian, jakie zachodzą w sferze publiczno-gospodarczej głównie państw europejskich, ale też mając na uwadze położenie geopolityczne Polski, zjawisko migracji staje się aktualnie szczególnym wyzwaniem. O ile bowiem legalna migracja niesie ze sobą pewne korzyści, o tyle migracja nielegalna stwarza dla państwa i jego społeczeństwa rozliczne trudności niosąc także zagrożenia. Natomiast jak zauważa Doktorant, skala nielegalnej migracji nasiliła się w Europie, w tym też w Polsce, a jej przeciwdziałanie stanowi złożony proces. Stąd też dokonany przez Doktoranta wybór do badania aktywności Straży Granicznej w aspekcie zwalczania nielegalnej migracji jest z oczywistych względów trafny, bowiem formacja ta powstała m.in., aby przeciwdziałać tego rodzaju zjawiskom, tym samym ustawodawca wyposażył jej funkcjonariuszy w taki katalog uprawnień, aby mogli skutecznie działać we wskazanym zakresie. Co więcej zgromadzony przez Doktoranta pokaźny materiał statystyczny, jak też określone ograniczenia badawcze zarówno terytorialne, jak i czasowe pozwoliły w sposób szczegółowy ukazać zjawisko migracji, jak też określić jego dynamikę. Co ważne, Doktorant słusznie dostrzegł, że w przedmiocie nielegalnej migracji istotne znaczenie ma ciągła identyfikacja sposobów działania przemytników, aby można było skutecznie przeciwdziałać temu procederowi, ale nie mniej ważne znaczenie ma też synergia wymiany informacji pomiędzy służbami działającymi w ramach krajowej i międzynarodowej współpracy w zakresie walki i przeciwdziałania nielegalnej migracji (s. 7-8). Tym samym podjęcie się przez Doktoranta oceny działalności Straży Granicznej w zakresie zwalczania nielegalnej migracji, pomimo złożoności samej w sobie problematyki, stało się trafnym wyborem, a lektura rozprawy doktorskiej pozwala stwierdzić, że ujęcie tak określonego zagadnienia jest oryginalnym i interesującym wyzwaniem naukowym.

2. Ogólna charakterystyka rozprawy doktorskiej

Recenzowana rozprawa doktorska jest przykładem rzetelnego opracowania naukowego liczącego 281 stron. Podział dysertacji obejmuje kilka części, na które składają się: wstęp (s. 4-6), sześć rozdziałów (s. 7-260), zakończenie (s. 261-265), spis wykresów, tabel i map (s. 266-269) oraz bibliografia obejmująca akty normatywne różnej rangi i piśmiennictwo naukowe (s. 270-281).

3. Ocena metodologiczna i merytoryczna rozprawy doktorskiej

Badania ujęte w recenzowanej rozprawie doktorskiej, jak też jej główny cel poświęcono problematyce dotyczącej działalności Straży Granicznej w obszarze przeciwdziałania i zwalczania procederu nielegalnej migracji. W swoich rozważaniach Doktorant skierował również uwagę na zbadaniu czy tendencja dotycząca migracji ekonomicznej i osiedleniowej zauważalna w Europie utrzymuje się także na terytorium Polski. Przedmiot badań Doktorant sprowadził do zjawiska nielegalnej migracji występującej na przestrzeni lat 2015-2022 w Polsce i województwie świętokrzyskim wraz z wpływem tego zjawiska na bezpieczeństwo wewnętrzne w skali makro i mikro łącznie z działaniami podejmowanymi przez Straż Graniczną ukierunkowanymi na przeciwdziałanie i eliminowanie tego zagrożenia. Zarysowana przez Doktoranta ogólna sytuacja problemowa wraz z przedmiotem badań wpłynęła na sformułowanie przez niego głównego problemu badawczego sprowadzonego do pytania o to, czy Straż Graniczna jest skuteczną formacją w zakresie przeciwdziałania i zwalczania zjawiska nielegalnej migracji. Dopelnieniem głównego problemu badawczego było sformułowanie przez Doktoranta szczegółowych problemów badawczych ujętych w kilku pytaniach o to, czy Polska staje się krajem docelowym pod względem zatrudnienia i osiedlenia dla cudzoziemców, jak też o skalę zjawiska nielegalnej migracji na terytorium RP i województwa świętokrzyskiego na przestrzeni lat 2015-2022, czy o obszar służbowej odpowiedzialności, w której dominuje zjawisko nielegalnej migracji, czy też o *modus operandi* osób

zatrzymywanych, sprawców nielegalnej migracji. Ponadto zachowując konsekwencję metodologiczną Doktorant w poprawny sposób sformułował zarówno główną hipotezę badawczą wyrażając ją w założeniu, że Straż Graniczna stanowi skuteczną formację w zwalczaniu nielegalnej migracji na terytorium województwa świętokrzyskiego. Dodatkowo Doktorant właściwie sformułował szczegółowe hipotezy badawcze, a przyjęte w nich założenia dotyczą twierdzeń, że: Polska staje się coraz atrakcyjniejszym krajem pod względem zatrudnienia i osiedlenia dla cudzoziemców; zjawisko nielegalnej migracji na terenie Polski i województwa świętokrzyskiego w latach 2015-2022 ma tendencję wzrostową; najwięcej nielegalnych migracji wykrytych przez Straż Graniczną miało miejsce na drogowych przejściach granicznych, jak również i to, że *modus operandi* sprawców nielegalnej migracji dotyczy głównie przeterminowanego pobytu oraz braku dokumentów pobytowych (s. 8-10).

Doktorant poszukując odpowiedzi na sformułowane problemy badawcze oraz weryfikując przyjęte w hipotezach badawczych założenia posłużył się podstawowymi metodami badawczymi, pośród których wyróżnił metodę: prawno-dogmatyczną, historyczną, analizy krytycznej literatury, normatywną oraz ilościową analizę badanych zjawisk z wykorzystaniem metod statystycznych (s. 11-12). Dokonany przez Doktoranta dobór metod badawczych, jak również właściwie przeprowadzony proces badawczy ujęty w kilka modelowych etapów pozwala wyrazić stanowisko, że z metodologicznego punktu widzenia rozprawa doktorska została sporządzona na poziomie w pełni zadowalającym.

Z kolei warstwa merytoryczna rozprawy doktorskiej została ujęta w jej poszczególnych rozdziałach. Doktorant wyodrębnił sześć rozdziałów, spośród których pierwszy rozdział poświęcony został założeniom metodologicznym, a kolejne pięć rozdziałów to merytoryczna analiza poszczególnych wątków badawczych.

I tak, w rozdziale drugim ukazano zjawisko nielegalnej migracji jako problem społeczny. W tej części rozprawy Doktorant przeprowadził analizę

pojęciową nielegalnej migracji, ukazał rys historyczny tego zjawiska oraz wpływ polityki azylowej i migracyjnej na nielegalną migrację, jak również zaprezentował rolę i zadania Straży Granicznej na przykładzie wybranego kraju członkowskiego - Finlandii.

Problematyka kryminologicznych aspektów nielegalnej migracji stała się przedmiotem rozważań w rozdziale trzecim, w którym ukazano przyczyny, uwarunkowania, symptomy i formy nielegalnej migracji, *modus operandi* jako środek identyfikacji sprawców przestępstw oraz wybrane szlaki nielegalnej migracji do UE na przestrzeni lat 2015-2022.

Kolejny, czwarty rozdział, poświęcony został problematyce Straży Granicznej jako wiodącej służby w zwalczaniu nielegalnej migracji. W tymże rozdziale Doktorant opisał kształtowanie się podstaw prawnych działania Straży Granicznej, zadania i kompetencje oraz strukturę organizacyjną tej formacji, jak również zwalczanie nielegalnej migracji przez Straż Graniczną przy wykorzystaniu współczesnych rozwiązań technicznych i wykorzystanie penalizacji nielegalnej migracji w świetle normatywnych rozwiązań zarówno krajowych, jak i międzynarodowych.

Rozdział piąty traktuje rolę Straży Granicznej w systemie zapobiegania i nadzoru nad nielegalną migracją w ujęciu krajowym i międzynarodowym. Ta część dysertacji naukowej obejmuje problem miejsca Straży Granicznej w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Polski, rolę i zadania tej formacji w ramach sieci Schengen, współpracę Straży Granicznej z innymi podmiotami zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym, jak również rolę działań profilaktycznych i Europejską Sieć Migracyjną jako narzędzie do zwalczania nielegalnej migracji. Słusznie w tej części rozważań Doktorant wskazał, że rozwój cyfryzacji stanowiącej element kontroli nielegalnej migracji na terenie UE zwiększa bezpieczeństwo wewnętrzne państw członkowskich będąc odpowiedzią na kryzys migracyjny (s. 166).

Natomiast ostatni rozdział - szósty - ukazuje dynamikę migracyjną w ujęciu statystycznym w latach 2015-2022, w której to części poruszono problem legalizacji pobytu cudzoziemców w Polsce i województwie świętokrzyskim, ukazano zjawisko nielegalnego pobytu przez cudzoziemców oraz wyprowadzono liczne wnioski. Ze sformułowanych przez Doktoranta wniosków wynika, że wzrost gospodarczy związany jest z wielkością migracji do Polski, która wzrasta, głównie przez wzgląd na możliwości zarobkowe. Doktorant dostrzegł również i to, że wraz z większą liczbą cudzoziemców znajdujących się na terenie Polski zwiększa się proceder nielegalnego pobytu w Polsce. Z kolei odnosząc się do działalności Straży Granicznej w zakresie przeciwdziałania nielegalnej migracji Doktorant wskazał, że formacja ta jest szczególnie efektywna w tym obszarze, a jej aktywność ukierunkowana jest głównie na wykrywanie nielegalnego pobytu i nielegalnej pracy cudzoziemców (s. 253-256).

Recenzowana rozprawa doktorska przy jej pozytywnej ocenie w całości tak w warstwie metodologicznej, jak też merytorycznej, skłania do zgłoszenia pewnego zastrzeżenia. Doktorant bowiem w ramach analizy poświęconej wykorzystaniu penalizacji nielegalnej migracji w świetle polskiego systemu prawnego przez Straż Graniczną (s. 135-141) ograniczył swoje rozważania do przywołania podstaw karnoprawnej ochrony dotyczącej omawianego zjawiska wynikającej z różnych aktów normatywnych przez co pominął zajęcie swojego stanowiska, co do obowiązujących rozwiązań w tym zakresie i ich skuteczności w praktyce związanej z przeciwdziałaniem nielegalnej migracji. Liczę, że podczas obrony Doktorant wyrazi swój pogląd w przedmiocie oceny rozwiązań normatywnych, a zwłaszcza wskazanej przez ustawodawcę wysokości kary przewidzianej za przestępstwo określone w art. 264 (nielegalne przekroczenie granicy) i art. 264a (umożliwienie nielegalnego pobytu na terytorium RP) - oba czyny zabronione zostały ujęte w treści ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.

4. Ocena redakcyjna rozprawy doktorskiej

Dysertacja naukowa opracowana przez Pana mgra inż. Daniela Wojtaszkiewicza jest przykładem rzetelnie opracowanej pracy naukowej zarówno z perspektywy zastosowanej w niej terminologii, jak też pod kątem poprawności redakcyjno-stylistycznej. I choć zdarzają się w rozprawie drobne uchybienia – tzw. literówki, czy brakujące znaki interpunkcyjne, tym niemniej są to tylko wyjątki, które nie umniejszają całej zawartości merytorycznej tekstu.

5. Wniosek końcowy

Podsumowując, stwierdzam że recenzowana rozprawa doktorska autorstwa Pana mgra inż. Daniela Wojtaszkiewicza pt.: *Straż Graniczna w systemie zwalczania nielegalnej migracji na terytorium województwa świętokrzyskiego w latach 2015-2022* przygotowana pod kierunkiem naukowym Pana prof. UJK dra hab. Marka Leszczyńskiego oraz promotora pomocniczego Pani prof. UJK dr hab. Magdaleny Molendowskiej jest oryginalnym opracowaniem naukowym wpisującym się w jeden z wielu obszarów badawczych prowadzonych na gruncie dyscypliny nauki o bezpieczeństwie, głównie dlatego, że ugruntowuje szczególną rolę Straży Granicznej jako formacji odpowiedzialnej za ochronę granicy państwowej, kontrolę ruchu granicznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji. Jednocześnie lektura rozprawy doktorskiej pozwala wyrazić pogląd, że Doktorant posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

W związku z powyższym ww. rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.), tym samym wnoszę o dopuszczenie Pana mgra inż. Daniela Wojtaszkiewicza do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

prof. dr hab. Marcin Jurgilewicz